

FELSŐMAGYARORSZÁGI HIRLAP

POLITIKAI UJSÁG

Megjelen minden szerdán és szombaton este
Kéziratokat vissza nem adunk.
Szerkesztőség: Kazinczy-utca 5
Kiadóhivatal: Landesmann Miksa és Tarsánfi.

FŐSZERKESZTŐ:
Dr. HOLLÓ ANDOR

Előfizetési ár:
Egész évre 12 korona. Félfévre 6 korona. Negyed
évre 3 korona. Egyes szám ára 12 fillér
Hirdetéseket a legutányosabb árban közölünk

A bőbeszédű cár

Szokatlanul sokat lehet olvasni most a cár beszédeiről, leveleiről és táviratairól. Béke idején nem szokott ilyen bőszavú lenni a cár alattvalóikhoz. Vagy ha beszélt is hozzájuk, az ukázok nyelvén tette. Csak parancsa volt a nagy birodalom uralkodójának, aki egyebet nem várt a népeitől, mint engedelmességet és adófizetést. Néhanapján beszélt a cár, de csak felköszöntőkben. A felköszöntőkben tejedelmi vendégeit üdvözölte, biztosította szeretetéről és megtörhetetlen békevágyairól. Királyokon alul a cár nem pazarolta ékesszólásának virágait. Most szövetségeseihez is táviratozik.

Most már tudjuk, hogy ezek a beszédei voltak a leghazugabbak. Az államfő közül, akiket a cár vagy mint vendéglátó, vagy mint vendég a legnagyobb áradással köszöntött, ketten is fegyvert voltak kénytelenek fogni a cár alattomos tervei ellen. Most már tudjuk, hogy miáltal Miklós cár Vilmos császárt, vagy Ferenc Józsefet éltette, Franciaországgal készen volt a terve, hogy a revanche érdekében Németországot megtámadja ugyanakkor már bogozta szállait annak a hálónak, amelyet a monarchia vesztére szőtt.

Amilyen hamis volt a cár az uralkodókkal szemben, ugyanolyan most a maga népei előtt. Most igyekszik leszállni hozzájuk önbizalmat erősítő, lelkesíteni próbáló beszédekkel fordul alattvalóikhoz és biztosítja őket, hogy addig nem köt békét, míg az ellenség Oroszország földjén van.

Ki hitte volna valaha, hogy az autokrata, csupán parancsokhoz szokott cárnak szüksége van a népegyre, az alattvalókra! Ugy látszik, a kancsuka már egymagában nem elég, hogy azt a bizonyos hétmillió hadsereget egybetereje, a vágóhid felé kergetse. Ugy látszik, attól lehet tartani, hogy a megvert, egyre visszavonuló seregben forr az elégedetlenség és még inkább erjed a béketlenkedés azokban, akiket ezután akarnak katonának befogni, hogy holttesteikből a német és osztrák-magyar csapatok hőmpolygó árjának gátakat emeljenek. És úgy látszik, hogy Oroszország népe megelégette a pusztulást, a nyomort, szenvedést, melyet a cár és el-

bizakodott diplomatáinak nagyralátó tervei miatt kell kiállani.

Mi lett ezekből a kevély tervek közül? A cár elutasítja még a békeszavát, de legtüzezebb buzditásában is csak addig akarja folytatni a harcot „amíg az orosz földön ellenség van.” Esztendeje az volt a harc határa, hogy Berlinben és Bécsben legyenek. Most már a végső erőlködés, az utolsó tartalékot megfeszítő ellentállásnak is az a célja, hogy mentse, amit menteni lehet. Mert most már nemcsak a járom alatt tartott népek földjét hódította meg az ellenség, Lengyelországot, Litvinát és Kurlandot, hanem az ő orosz területeket is egyre nagyobb darabon tapossa a lába. Hiába állt serege élére, hiába váltja a táviratokat szövetségeseihez, mindez nem használ, a végzett mihamarább utoléri s akkor majd táviratban kondoleálhatnak egymásnak.

Reformok a középiskolákban.

Németet tanulnak latin és görög helyett a gimnazisták.

A középiskolák tantervezetében rövidesen nagy változások fognak beállni. A háború megantotta az ország ifjúságot theoretikus alapon előkészítő intéző köröket, hogy kinn az élet forgatagában nem a latin és görög klasszikusok munkáinak ismerete a fontos, hanem a holt nyelvek helyett élő nyelveket kell tudni és beszélni. Latinul és görögül még egy diák sem tanult meg és nem is fog megtanulni soha. Ez már a diák természetében van, hogy nem szereti a konzervatív klasszikusokat s inkább tanulja a német nyelvet, amelynek nagy hasznát veszi. A német nyelvet azonban nehezen sajátíthatja el, mert először csak a középiskola harmadik osztályában kezdik tanítani s ekkor sem oly intenzíven, mint a holt nyelveket. A latint az első osztályban heti hat és a görögöt az ötödik osztályban heti öt órában tanítják, németet ellenben csak heti három órában. Sokkal nagyobb súlyt helyeznek a német nyelv elsajátítására a horvát tartományban, ahol mind-egyik diák beszéli a német nyelvet. Pedig hát a horvátok csak ugyahogy szeretik a németeket, mi magyarok meg határozottan germanofiliek vagyunk.

Illetékes helyről nyert információ alapján jelenthetjük, hogy a

kultuszminisztérium ötödik ügyosztályán Bocz Ödön miniszteri tanácsos vezetésével már készül az új középiskolai tanterv, amely teljesen el fog úti a maitól. A főszívet a német nyelv intenzív tanítására és a tanuló ifjúság testi erejének fejlesztésére fogják helyezni. Erre a mostani háború tanította meg a tanterv készítőit, akik belátták, hogy most mind a kettő, de különösen a testileg erős ifjúság milyen fontos. A latin nyelv helyét el fogja foglalni a német s a latin valószínűleg csak az ötödik osztályban kezd majd tanítani. A görög pedig teljesen melléktárgy lesz.

Hogy azonban a gimnáziumokban mikor léptetik életbe ezt az új modern alapokra fektetett tantervet, azt még nem lehet tudni. Egyelőre úgy tervezik, hogy a háború után azonnal.

A kereskedelmi iskolák régóta sürgetett reformját már meg is valószínűsítette a kultuszminisztérium és az új tanterv, amely a régi, elavult tanítási tervetbe lényeges újításokat hozott, már életbe is lépett az időp.

Eznek az új reformnak a lényege abban áll, hogy a heti órák száma osztályonként legfeljebb harminc lehet. Azonkívül az új tanterv a tizenhat tantárgyat tizenötöre redukálta. Kiesett a tantárgyak sorából a kereskedelmi ismeretek és irodalmi munkálatok tárgya, amelyek a levelezésbe, könyvvelbe, matézisbe, jogismeretekbe és a közgazdaságtanba lesznek beolvastva. Különböző tantárgyak óráinak számát is redukálja a reform, a könyvviteli órák számát azonban két órával fel-emeli. A reform elrendeli még, hogy a könyvvitel és a chémiát már az első osztályban tanítsák. A reform a kereskedelmi tantárgyak szakszerű tanítását előzolja és a heti óraszámok beosztásával azt akarja elérni, hogy csak délelőtt, illetve 8 órától 1 óráig tartassanak az előadások.

A középiskolákban életbe lépő új és modern reform kétségkívül egyik nagyszerű tudományosság vivmánya a háborúnak. Nyilvánvaló, hogy a reális elv ma már a középiskolákban jelentősebb szempont, mint a klasszikus irodalom éveken át való tanulmányozása.

Menyasszonyi kelengye
bevásárlásnál ajánljuk
Szegő Sándor
ruhaáruházának nagy fehérnemű osztályát. Elsőrangú áruk, olcsó árak.

Ahol mindennel elkésnek.

A téli beszerzés normális viszonyok között, békeidőben is komoly gondot okoz. Amit a nyár nyújt buzában, az ősz gazdag gyümölcsökben, azt takarékosan kell beosztani, hogy a rideg és sivár napok beálltával, a munka pangása idején ne álljon üresen, elárvultan az élőkamra.

A nyár munkájából összehordott kis tartalékelemem az, melyet a gazdag sem vet meg — mert hiszen ki tudja, hogy milyen meglepetéseket hozhat az első hó, meg a jég — de a szegénynek ez a beszerzés életvitelszerűség, amely nélkül, úgy lehet, teljesen ki van szolgáltatva a tél nyomorának és minden keserűségének. A megélhetés nagy harcában — most, mikor a népek oszátja dul — számszerűsíteni kell gondoskodnunk, hogy a rideg decemberben, a havas januárban az utca kérégetőinek sorába ne kerüljünk.

Aminthogy azonban a nyáron, amikor a teremtő természet bőszegesen látott el bennünket, a spekuláció, a rideg üzleti önszék kaparintott magához mindent és méreg drágává tette a legkisebb falat kenyert is, azoképpen most az ősz elején, amikor a télire való beruházásnál állunk, ugyancsak ez az üzérzsellelem kerekedik felül. A termelői hihetetlen kapzsisággal inkvizitóriai kegyetlenséggel csavarja föl árait. A télire beszerzendő cikkeknek egyik legfontosabbja a levár. Aki tudja — és ki nem tudja? — hogy mit jelent és mit pótol a legdusabb és a legszegényebb hástartásban a szilva, az jogosan háborodik föl annak halatára, hogy a szilvának harminc literjét, ami tavaly még három korona volt, az idén tíz koronára srófolták föl a kufárkodó termelők.

Amíg kint a csatamezőn derék katonáink az ellenséggel viaskodnak, addig idehaza nálunk szakadatlan a termelők és fogyasztók egymás elleni kemény harca. Bennünket védtelenül talál minden támadás, mi ki vagyunk szolgáltatva a termelői pénzéhségnek. Minden hatósági büntetés kevés ezeknek a lelketlen kufároknak, csak a maximális ár segít, de mindenre meg kellene állapítani a maximális árat. Majd ha a termelők kitombolták magukat, ha a tíz koronán is felül lesz a szilva ára — akkor jön majd a kormány a bölcs maximummal. Amikor már nem lesz szükség rá — mert nem/less ár.

A TISZTVISELŐK BEVÁSÁRLÁSI ELŐLEGE

A minisztertanács 1915. szept. 3-ikán felhatalmasítást adott arra, hogy az állami, vármegyei és államvasuti tisztviselők és egyéb alkalmazottak részére fizetési előleg természetével bíró előlegek engedélyeztessenek elsőrendű tömegforgyasszói cikkeknek előnyösebb beszerezhetése céljából.

E felhatalmasítás alapján elsőül Telesky pénzügyminiszter a pénzügyigazgatóságokhoz intézett körrendeletet, melynek főbb rendelkezései az alábbiakban ismertetjük.

A miniszter kívánatosnak tartja, hogy beszerzési csoportok alkottassanak, amelyek a cikkeket a rájuk engedélyezett előlegek segítségével szerezzék be.

Ily előlegre minden tisztviselőnek, illetőleg alkalmazottnak, tehát még a napibéres szolgáltnak is igényük van. A tisztviselők, altisztek és szolgák előlegének maximuma a családi pótlékhoz igazodik; négyezer korona a maximum a nő, a gyermektelen és nőlen tisztviselőnél, ezerkétszáz korona a hat vagy annál több gyermekes tisztviselőnél.

Az altisztek és szolgáltnál a két szélső kategória 300, illetőleg 700 korona előleget kaphat, díjnokok és a havi, heti vagy napibér mellett alkalmazott altisztek és szolgák, ha egy évi jogszolgálatuk van, egy, kettő, illetőleg három havi fizetésük összegét kaphatják előlegül, a szerint, hogy kapnak-e és mennyi családi pótlékot.

A fizetésnek bírói letitása vagy felvett fizetési előleg nem akadály. Csak az a korlátozás van, hogy 2000 koronáig legalább a fele rész, 3000 koronáig legalább 1000 korona és 3000 koronán felüli fizetésből leg alább egy harmadrész minden esetre érintetlenül maradjon.

Az előleget a tisztviselők két, a többiek három részletben vehetik fel, az első részletet azonnal, a másodikat és harmadikat három, illetőleg hat hó múlva.

Az előleg első részletét legkésőbb 1915. december 31-ig fel kell venni és 1916. január 1-től kezdve tíz egyenlő havi részletben fog kamatmentesen levonni. Amíg ez a levonás tart, egyéb fizetési előleg címén levonásnak nincs helye.

A drágasági segély dolgában a körirat szerint az intézkedés rövidesen várható.

HIREK.

Tarnay Alajos dalestje.

A magyar zeneművészet egyik legnagyobb előalakja és büszkesége, Tarnay Alajos kettős ajándékolat adott, amikor eljött hozzánk és egy dalestélyt tartott az elpusztult tűzhelyekért folyó akció javára: először is jelentékeny összeget juttatott a nemes céra, azonkívül pedig egy felejthetetlen, búbájós estével ajándékozta meg az est résztvevőit. A vasárnapi dalest a legtisztább művészet gyönyörével árasztotta el a vármegyeháza nagytermét színlüktig megtöltő díszes közönséget, amely a szeretet melegével ünnepelte Tarnayban az istenadotta nagy művészt és az

érző szívű embert. Tarnay a műsor első részében régibb, híres szerzeményeit énekelte és játszotta el utólráhetetlen bájjal és finomsággal, a második részben pedig újabb, — többnyire aktuális, háborús, — szerzeményeit mutatta be, nem egyszer a könnyekig meghatva, de mindig elragadva és a legtisztább művészi mómorba ringatva a közönséget. Az előadásnak minden tekintetben gyönyörű sikere volt, legszebb jutalmaképp a kiváló zeneköltő önzetlen lelkes fáradozásának. Az előadás sikeréért elismerés illeti dr. Ambrózy Ágostont is, aki fáradságtalan buzgalmat fejtett ki az estély előkészítése és rendezése körül.

— A munkácsi püspök körüti a Felvidéken. Papp Antal munkácsi görög katólikus püspök a minap hol kecsin, hol igazsáékéren, hol gyalog bejárta Zemplén- és Ung megye falvait, hogy erősítse az orosz betörés folytán sokat szenvedett hívőit és visszadja önbizalmukat.

— Plébánosi beiktatás. A mádi román kath. egyház új plébánosát, Vassók József t vasárnap iktatta be ünnepélyesen Plent Nándor esperes plébános. A beiktatást bankett követte.

— Értesítés. A sátoraljai helyi közönségi iparostanonciskolába a beiratások szept. hó 21-től 24-ig, d. u. 6-8-ig fognak megtartatni a gör. kath. elemi iskola helyiségében. Felhívtnak az iparos tanoncok, hogy a fent jelzett időben beiratkozzanak, mert a be nem iratkozottak bírsággal fognak sújtatni. Azok a tanoncok, kiknek felmentése a hadi állapot miatt indokolt, felmentésüket a beiratkozás után az igazgatól nyerhetik. Az igazgatóság.

Tüzérségi támadás Szerbia ellen. Belgrádot bombáztuk.

Budapest, szept. 20.

Az osztrák-magyar vezérkar jelenti:

Orosz hadszíntér:

Luktól keletre levő állásainkat tegnap ismételt nagy orosz erők támadták meg. Csapataink, köztük égervidéki és nyugatcsehországi landwehrcsapatok mindenütt számos helyen ember-ember elleni küzdelemben visszaverték az ellenséget. Az Ikvamenti harc vonalunk ellen és a Kremenjék melletti szakaszon az oroszok erős oszlopokat vezettek támadásra. Egyes helyeken sikerült az ellenségnek az Ikva nyugati partjára jutnia, de segítségül siető tartalékaink mindenütt visszavetették. Az ellenségnek különösen tüzéségünk veszteségeket okozott. Tegnap estig több mint 1000 foglyot szállítottunk be. A Hindenburg nevét viselő 69-ik gyalogezred harcratermettségének újabb bizonyosságát szolgáltatta.

Keletgaliciában nyugalom volt. Ott a helyzet változatlan.

A Litvániaiban küzdő császári és királyi haderők elérték a Luchovca folyó keleti partját.

Olasz hadszíntér:

A tiroli határterületen az olaszok helyenként magas hegységeken kilátástalan vállalkozásokba fognak, különösen Adamello és a Dolomitok területén.

A karinthiai harc vonalon a helyzet változatlan.

A flitschi katlanban az ellenség támadó csapatainak maradéka közelebbi lökörtzetünkből régebb állásaiba vonult vissza.

Repülőink egyike az arcieroi pályaudvart és a tábor bombázta.

Délkeleti hadszíntér:

Osztrák-magyar és német útegek tegnap a Száva és a Drina déli partján levő szerb hadállásokat bombázták. A belgrádi várra is tüzeltünk.

A Drina torkolatánál csapataink előretolt szerb osztagokon rajtaütöttek és megsemmisítették.

HÖFER altábornagy,
veszérkari főnök helyettese.

Visszavert orosz támadások.

Berlin, szept. 20.

A nagy főhadiszállásról hivatosan jelentik:

Nyugati hadszíntér:

Az ellenséges hajók, amelyek Ostendétől délnyugatra Westendet, Middelkerket eredménytelenül bombázták, tüzelésünk elől visszavonultak. Találatokat figyeltük meg, az arcvonalon különösebb esemény nem történt.

St.-Quentinől nyugatra egy német harci repülő lelétt egy francia repülőgépet, vezetője meghalt, megfigyelőjét pedig elfogtuk.

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadcsoportja: Az ellenség támadásunk elől Dünaburg hídfőjének területén Nowo-Alexandrovszkból kénytelen volt hátrább lévő állásba visszavonulni, ötszázötven oroszot elfogtunk. Szmorgonnál az ellenség áttörési kísérleteit visszavertük. A Vilna környékéről elvonuló oroszok ellen támadásunk folyamatban van, csapataink tovább délre is követik a hátráló ellenséget. A Mjedzki-Licha-Soljanc (Njemén) vonalat elértük.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja: Az ellenség csak átmenetileg fejtett ki ellentállást. Egyes helyeken a hadcsoport elérte a Dworzennel és attól délkeletre a Molozadz szakaszt és jobb szárnyával a Myschanka szakaszhoz közeledő Mackensen tábornagy hadcsoportját. Az ellenséget mindenütt tovább is visszazoritottuk.

Délkeleti hadszíntér:

A német csapatok kisebb útközetekben több mint egyszáz foglyot ejtettek. A Duena északi partjáról a német tüzéség megkezdte a harcot Szemendria mellett, a folyótól délre levő szerb állások ellen, az ellenséget elűztük és ágyuit elhallgattattuk.

Klein József

szobafestő tapétázó és mázó
Sauhely, Rákóczi-u. 63.

I-ső rendű modern kivitel,
legfinomabb bel- és külföldi anyagok.

Telephon 22. sz.